

Catalunya ha de tenir el poder com a entitat. Prat de la Riba demostrà que Catalunya té aptitud de govern. Castella veu el problema català però no la necessitat de resoldre'l: així pensava Antoni Gaudí. L'any 1917, Guillem Forteza, futur arquitecte, va publicar una conversa amb Gaudí al periòdic 'Vila-Nova', de Vilanova i la Geltrú: la censura militar prohibí publicar-la a Barcelona. EL TEMPS exhuma el text, ignorat per gairebé tots els biògrafs, i el reproduceix paraula per paraula.

“Catalunya és apta per governar-se”

No sabia estar-me --malgrat saber lo que perdran sos pensaments al dir-los amb paraules meves-- sense fer esment de la íntima i llarga conversa que amb l'inefable arquitecte del Temple de Catalunya vaig tenir sobre En Prat de la Riba i'l moment actual de la nostra terra.

Com no sabia reproduir-la amb sa orgànica continuïtat i, per altra part me faria llarguíssim, inclouré en paràgrafs distints lo més relacionat amb el caràcter del present número [dedicat a Prat de la Riba].

El sacrifici d'En Prat. Vetaquí un català --diu En Gaudí-- que ha cremat ràpidament la seva vida en holocauste a Catalunya. La seva decidida i forta vocació de jurisconsult, com l'ha sacrificada! Ha conegut que era hora de demostrar que Catalunya és apte per a governar-se, i despreciant la glòria personal i abstracte que li hauria reportat el desplegament de sa vocació jurídica, compleix amb el deure d'abnegació que li demana la Pàtria i se senta a la cadira de les realitats pràctiques, transparentant una alta qualitat de la seva terra i una fonamental condició dels catalans, que és el saber-se governar, el saber administrar llur riquesa.

Ha demostrat que Catalunya sabia governar-se dins la més estricta migradesa de medis de govern. No solament amb migradesa de medis, sinó amb perennes inconvenients, destorbs, pressions de l'Estat central. No se li dóna un tresor inicial per a crear una riquesa nacional i ell institueix un crèdit que fa radicar precisament en la seva persona, en la confiança que té el poble amb la seva justícia, amb la seva integritat, amb els seus dots administratius.

En Prat fa veure una vegada més les divergències entre els catalans i els castellans: l'esperit dels primers és eminentment administratiu, l'esperit dels segons és eminentment dilapidador. En Prat --segueix En Gaudí-- al fomentar una riquesa nacional catalana, avui mentres segueix en desconsolador desprestigi l'hisenda de l'Estat, no fa més que presentar-nos altra volta a davant dels ulls l'irremediable divergència entre el poble català i el de les planures centrals. El poble català té una subtileza d'ànima que fa que --tenint una visió exacte de les coses-- s'amotlli a la realitat pura. Els catalans tenen el sentit de la plasticitat que és lo que dóna idea del conjunt dels ob-

jectes i de sa situació relativa. El mar, la llum mediterrània, donen aquesta admirable qualitat de percepció. Per això als catalans la realitat mai els enganya, sinó que'ls instrueix.

Els castellans no tenen aquest equilibri de percepció. Ells són respecte dels catalans lo que els *cíclopes* eren respecte als grecs. Els *cíclopes* —ho diu la mateixa paraula— no tenen més que un sol ull. Així els castellans es fan càrrec de l'existència de les coses, però no n'endevinen la justa situació. No veuen la clara imatge, sinó un fantasma de l'imatge.

Davant del problema de Catalunya, per exemple, ja en confessen l'existència, ja el veuen, lo que no veuen és la necessitat de resoldre'l. Ells ja inquireixen la veritat, però no exerciten la justícia. Perquè la justícia és donar al Cèsar lo que és del Cèsar. No basta dir: *això és del Cèsar*, sinó és precis doblegar la voluntat en que *això* estigui en mans del Cèsar. I aquesta voluntat els castellans no la tindran mai respecte al problema de Catalunya. El dia i tot en què arribés Catalunya a predominar políticament, per molt lògic que fos tal predomini, ells ho atribuirien a *fatalisme*.

Com atribueixen a fatalisme el que's vagi fonguent l'hisenda de l'Estat. Com atribueixen a fatalisme l'haver perdut les colònies. I's que tenen un concepte equivocadíssim de lo que és *administració*. No cultiven la riquesa, no la fomenten, com ho fan els catalans, sinó que l'exploten, la dilapiden. Ells veuen com es disminueix el tresor públic, però *no suprimen las carrozas*, com ha dit En Maura. Tenir *administració*, per ells, és tenir la *llave de la despensa* i repartir, com els convingui, lo que en realitat no'ls pertany.

Eximplis de dos Bisbes, un català i altre castellà, on se corrobora lo dit sobre el concepte d'administració. Un dia —continua el lluminós arquitecte— anàvem el Dr. G. [Joan Grau i Vallespinós], català, Bisbe d'Astorga, i jo cap aquella Diòcesi. Al passar per León baixàrem a visitar la Catedral. A dins el claustre trobàrem al nostre amic, el Vicari General de León, català, i ens volgué

El periòdic *Vila-Nova*, de Vilanova i la Geltrú, va publicar a portada l'entrevista que Guillem Forteza —a la foto— va fer a Gaudí sobre Prat de la Ribba i Catalunya.

fer l'obsequi de convidar-nos a dinar.

Aquell dia tenia també a taula al Dr. M., castellà, Bisbe de Ciudad Rodrigo. ¡Quin castellà més afable, quin parlar més preciós tenia! Aixut de cara; pareixia un Sant Joan de la Creu.

Estàvem en amical conversa, i de cop en sec se gira a mi i'm fa aquesta pregunta: —*¿Cómo es que los catalanes siempre mandan?*

Naturalment, aquella pregunta em va sorprendre i no vaig tenir paraules per contestar-la. —*Este*, digué el Dr. M., dirigint-se al Vicari General de León, *catalán, manda*. El Vicari General de Salamanca, *catalán, manda*. El mío, *catalán, manda...*

Així quedà, ja que ningú hi digué res en contra.

Havia passat bona temporada i fèiem altra vegada el viatge a Astorga amb el Sr. Bisbe Doctor G.

Era de matinada que passàvem per Medina del Campo. A dintre del vagó hi som solament el Dr. G., son majordom i jo. La cortineta està estirada sota el llum del vagó i regna una mitja obscuretada.

Dos sacerdots s'acosten a la porta del nostre vagó i un pregunta: —*¿Hay sitio aquí? ¡qué oscuro está esto!*...

El Dr. G., descansava; jo desseguida vaig conèixer al Dr. M., Bisbe de Ciudad Rodrigo, i li dic:

—*Sí, sí. Hay sitio, Sr. Obispo...*

El Dr. M., que no'ns havia reconegut, me diu tot resolt:

—*¿Cómo ha sabido V. que yo soy Obispo?*

—*Comiendo...* Vaig respondre.

—*Mala manera de conocer a la gente...* replicà el Dr. M.

Al cap d'una estona, que ja s'havia fixat en el Dr. G. i havia recordat nostra coneixença a León, me fa la següent pregunta:

—*¿Cómo es que los catalanes son tan interesados?*

Molt vaig extranyar la pregunta i tampoc vaig tenir paraules per contestar-la.

I després, senyalant-me al Doctor G., que seguia descansant, replica:

—*¡Y este también!*

Aquesta afirmació encara em va sorprendre més que l'anterior pregunta.

"En Prat —deia Gaudí— al fomentar una riquesa nacional catalana, avui mentre segueix en desconsolador desprestigi la hisenda de l'Estat, no fa més que presentar-nos altra volta l'irremediable divergència entre el poble català i el de les planures centrals."

Una vegada que'l Dr. M. s'hagué posat també a descansar, ens posàrem a parlar, amb l'acompanyant del Dr. M. que era familiar seu, al mateix temps que Vicari General de la seva diòcesi i català com hem dit abans.

A l'indicar-los-hi que m'havia sorprès molt lo que digué el Bisbe D'Astorga, del qual tenia personalment grans mostres de desinterès, després de fer un moment de memòria se exclama:

—Ah, sí, ja sé! És que fa poc féu un encàrrec el Dr. M. al Bisbe d'Astorga, quan aquest era a Barcelona, i al trametre-li li enclougé la factura a dintre mateix de l'envoltori.

Aquest senzill fet —que prova l'escru-

**"Els castellans,
com els 'cíclopes',
tenen un sol ull;
es fan càrrec
de les coses però
no n'endevinen
la justa situació"**

pulosa *administració* del Dr. G.— bastà perquè el Dr. M. se'n sentís ofès i ho cal·licà d'*interés*. No reparà en lo que significa cuidar-se de comprar-ho, adelantar els diners, satisfer el cost de segells de correu, etc., etc.

Però això —continua En Gaudí— no ha acabat encara.

Altra diada érem a Astorga amb el Dr. G. quan de sorpresa se'ns presenta l'amic català, el Vicari general de Ciudad Rodrigo, amb una inquietud visible i ens diu:

—Amics, he desviat mon camí per reposar un xic amb vosaltres, que bé ho necessito...

—Però què ha passat?

—Al Dr. M. —segons m'acaben de dir— l'han abandonat tots sos servent... No sé com presentar-m'hi.

Després explicà lo següent:

Feia gran temporada que'l doctor M. havia encarregat a una comunitat de monges que li brodessin uns ornaments d'església. Es veu que s'havia distret d'enviar-les-hi oportunament la remuneració de treball que li havien fet, i una d'aquestes passades nits, al saber que les citades monges passaven tan grans estretors, que fins no tenien per a atendre a lo més necessari, als crits de sa consciència volgué que aquella mateixa matinada les fos entregada una

quantitat major a la que els devia; i al cridar a sos servents perquè complissen son ordre, an aquella hora, ho féu de tal manera que's sentiren greument agraviats... tant que l'abandonaren.

Això, potser, és no ésser *interesados*, però és tenir una mala *administració*, per tant un mal *govern*.

Després de saber tota aquesta historia —conclou En Gaudí— hauria pogut con- testar al Dr. M. aquelles preguntes: *¿Cómo es que los catalanes siempre mandan? ¿Cómo es que los catalanes son tan interesados?*

De com els catalans que's rendeixen a Castella desvirtuen llur propi esperit: En Pi i Margall i En Maura.

Enllaçat amb l'anterior eximpli em contà En Gaudí altres admirables fets de l'inclit Dr. G., Bisbe que fou de la diòcesi d'Astorga, que a dir ver revelen un portentós caràcter català i una ciència i ponderat equilibri d'home de govern, paregut al que distingia al patrici que, avui, amargament plorem.

Com me fes notar, En Gaudí, que malgrat viure llarg temps el doctor G. en terres castellaness no desfigurà son auster caràcter, la conversa el dugué a citar-me alguns casos de catalans, que per l'esplendor personal que diuen reporta l'integrar-se a la vida de Castella, han sacrificat les gràcies de llur propi esperit, escatimant serveis i glòria a llur pròpia terra.

Basta citar —continua el clarivent arquitec— En Pi i Margall i En Maura. Els dos, arribats a Madrid s'han preocupat massa de voler ser fidels a la mentida que respiraven. An el primer, quan se'l convidà per presidir els Jocs Florals de Barcelona, escrigué a En Picó una lletra dient-li que ja no's recordava del català. I es donà el cas de que, posteriorment, vingué a la Sagrada Família i al parlar-li en català respongué com el més genuí dels barcelonins. Era que exteriorment, en públic, ja no volia semblar català, no volia fer traïció a lo que abans l'havia traïcionat a ell.

En Maura —que abeurant-se de l'esperit de la seva terra no hauria sentit la dolor de l'esterilitat de les seves energies— al parlar-li jo català respongué en

castellà. Jo això no ho comprenc. És que's pensava En Maura que'l català era una llengua inventada per mi, aposta per molestar-lo? Parlar català, per nosaltres, és un obligat homenatge que fem al nostre origen. I ell parlant castellà amb mi, essent mallorquí, sembla que desprecii a tot el poble que no té altre expressió que la llengua que jo li parlava i que era precisament la seva.

Quan En Maura no assistí a la Assemblea del dia 19, és que persisteix en la mateixa rigidesa castellana.

Dos enemics de l'esperit català: un que prové de la virtut; altra del vici. Ben mirat, els cassos que acabem de citar, més que enemics de l'esperit català són víctimes de l'esperit foraster.

L'esperit català té aquí dos enemics encara: un que prové de la *virtut*; altre del *vici*. Ja observarà —ens diu En Gaudí— que la major part d'ordres religioses, convents de frares, monges, etc., es presenten com enemics de l'esperit català. Això que no pot procedir d'influència divina, té, no obstant, la seva explicació humana, l'ingenu respecte que senten pel concepte abstracte de l'Autoritat, fa que no es fixin en quines mans està. Per ells lo essencial és acatar el poder constituït. Per la mateixa raó el dia que Catalunya gosi [*sic*] del Poder que li correspon com entitat natural, canviarà tot de tal manera que ells seran els més ardents defensors de l'esperit del poble.

Per a consol de tots nosaltres em plau manifestar-li lo que'm digué fa poc el

prelat d'una de les Seus catalanes —no és l'Arquebisbe de Tarragona ni el Bisbe de Barcelona— després d'haver estat a Roma i parlat del moviment popular català amb el Sant Pare i son secretari d'Estat el Cardenal Gasparri. Digué S. S., que el coneixia i'l mirava amb particular dilecció i que faria al Govern observacions precises sobre el pensament de l'Església en tal punt.

En quant a l'enemic que prové del *vici*, la gent baixa, producte del flamenquisme, etc., etc., decandirà per una directa i constant educació.

En Prat ha enrobustit l'esperit del poble. Ara s'inicia la tragèdia. El Tràgic de Catalunya i la seva valentia política. La porció sana del nostre poble està ja en activitat. Pren part, com el poble grec, en la escena de les aspiracions polítiques. En Prat ha preparat la consciència del poble. Ara s'inicia ja la tragèdia. S'inicia el desenllaç, que pot ésser fatal per Espanya; perquè sols li resta aquest dilema: o doblegar-se a la lògica, a la alta política que se li presenta o desfer-se inexorablement. En Cambó és el tràgic de Catalunya. Ell és el que mostra el pit descobert, i per l'audàcia i per sos procediments bé es pot dir que recorda aquell altre famós català —el general Prim— que de no tenir una tan desgraciada fi, hauria senyalat també camins de salvació a la desventurada Espanya. En Cambó posseeix com ningú lo que en podríem dir *valentia política*, que és eminentment superior a la *valentia militar*, perquè aquesta usa ar-

mes exteriors a l'home i's mou dins una estratègia científica, mentres que la valentia política lluita amb les soles passions humanes. Aquestes passions humanes, que són les que motiven la necessitat dels Governos. El Govern no pot ésser com és ara, un despertador i un enfurismador de passions, sinó un reflexe de la justícia i de l'equilibri... com era En Prat.

Traspassament d'En Prat després del triomf de la seva obra. L'esperit d'En Prat. Com a home iniciador, com a definidor d'una doctrina —acaba En Gaudí— ja ha complert En Prat son destí. Com hem dit abans, ha demostrat que Catalunya té aptitud de Govern. Ha donat consistència a l'esperit de tot un poble fa poc temps esmortuït. (Bé ho digué aquella apoteòsica manifestació de l'enterrament, verdadera *via triumphalis*.) Ha doblegat als seus enemics: els que ahir l'atacaven avui són els capdevaners de la seva idea. Ha eclipsat als que eren abans sos amics polítics i darrerament l'havien abandonat.

No ha vist —és cert— no ha vist madur el fruit de la seva obra. Els iniciadors, els fundadors de doctrines idealistes no solen veure els ulls de la carn; recordin-se aquelles paraules que foren dites als apòstols: *Jo ara em separaré de vosaltres i us enviaré l'Esperit*.

Guillem Forteza

9 d'agost de 1917

Vila-Nova. Vilanova i la Geltrú,

15 de desembre de 1917

WordCorrect

Corrector ortogràfic i gramatical

Català, Castellà, Anglès

Desarrol·la
Gramatical
Computatitzat

Plataformes:
Apple i Windows

Novetat:
Inclou versió per a Word 2000 d'Office 2000

És l'únic corrector que, en una sola aplicació inclou:

- Corrector Ortogràfic i Gramatical
- Interfície d'Ajuda Gramatical bilingüe: Català-Castellà, Castellà-Anglès
- Correcció de Gramatismes
- Diccionari de Sinònims i Antònims
- Diccionari Professionals: mèdic, jurídic, informàtic, de la construcció

Facilita l'alternativa a l'errada amb una línia de Missatge d'Índica el tipus d'errada, aquesta línia s'associa a l'Ajuda Gramatical

Per a més informació:
902 11 99 96

www.dgc.es